

Vraagtekens bij effectiviteit meldingsplicht

'11 september' heeft het tempo waarin de meldingsplicht voor advocaten en andere vrije beroepsbeoefenaren wordt ingevoerd, versneld. Over de effectiviteit en de schadelijkheid van de onlangs bekend geworden regeling lopen de meningen uiteen.

Lex van Almelo
freelance journalist

Op 5 oktober 2001 schreef de regering in een provisorisch actieplan aan de Tweede Kamer: 'Het traceren van de relatie tussen de financieringsstromen en terroristische activiteiten is van eminent belang voor de bestrijding van terrorisme.'. De regering noemde 43 acties om terrorisme te voorkomen en bestrijden. Actie 29 en actie 37 komen erop neer dat Nederland zal aandringen op een snelle totstandkoming van de Europese Richtlijn Witwassen en die versneld in Nederlandse regelgeving zal omzetten. De werkingssfeer van de Wet Melding Ongebruikelijke Transacties, die nu beperkt is tot financiële instellingen, zal met een algemene maatregel van bestuur worden uitgebreid tot advocaten, notarissen, accountants, vastgoedmakelaars en handelaren in kunst en edelstenen. Om de geheimhoudingsplicht en het verschoningsrecht van advocaten over te houden zal een bepaling worden toegevoegd aan de Wet MOT: voor advocaten (en notarissen) geldt de meldplicht niet bij 'de bepaling van de rechtspositie van cliënt, diens vertegenwoordiging in rechte of het geven van advies over het instellen of vermijden van een rechtsgeding'.

Op het Ministerie van Justitie heerst tevredenheid over de manier waarop de balie uit de wind wordt gehouden

Volgens Algemeen Deken Marek Guensberg zal de meldplicht niet effectief zijn omdat praktisch de hele advocatenpraktijk door deze uitzondering wordt bestreken. Op het Ministerie van Justitie heerst dan ook tevre-

denheid over de manier waarop de *pinch hitters* van de rechterlijke macht uit de wind worden gehouden. Afgezien van de druk uit de EU lijkt het vooral het Ministerie van Financiën gebrand op de uitbreiding van de meldingsplicht. De haast van Financiën is, aldus een woordvoerder, ingegeven door de invoering van de euro en aanslagen in de Verenigde Staten. De beroepsbeoefenaren moeten Financiën helpen bij het in kaart brengen van ongebruikelijke geldstromen; het ministerie wil 'transparantie van de financiële markt' en wil ongebruikelijke transacties kunnen 'monitoren'. Voor een beter zicht moeten ook de 'poortwachters' van de financiële dienstverlening worden ingeschakeld. Het ministerie hoopt dat er bovendien een preventieve werking van uitgaat en dat de bezitter van fout geld afziet van de oprichting van 'een BV'tje' als hij weet dat de notaris dit moet melden.

'De banken hebben er geen enkel probleem mee gehad,' jokt de woordvoerder van Financiën. Als de advocaat een ongebruikelijke transactie meldt, wil dat nog niet zeggen dat de transactie ook verdacht is. Als het *good money* is, hoeft er toch niets mis te zijn met de transactie? 'Advocaten krijgen het verwijt dat zij zich laten betalen met zwart geld. Nu krijgen ze de kans om te laten zien dat het niet waar is,' zegt de woordvoerder van Financiën.

Freek betaalt advocaat

Zowel de voor- als tegenstanders van de meldingsplicht gebruiken grote woorden, waarvan de praktische betekenis niet altijd even duidelijk is. In welke gevallen leidt de meldingsplicht voor advocaten tot proble-

Illustratie: ArtBite

men? De Algemeen Deken geeft zelf al aan dat zijn achterban gemakkelijk aan de verplichting kan ontsnappen. Misschien kunnen de bezwaren wat concreter worden als de zogenoemde indicatoren zijn vastgesteld: onder welke omstandigheden moet de advocaat een transactie als een ongebruikelijke aanmerken en melden?

De registeraccountants hebben die indicatoren al uitgewerkt in bijlagen bij hun gedrags- en beroepsregels. Zo moet de accountant zijn wenkbrauwen fronsen als hij stuit op 'een complexe vennootschapsstructuur, die geen reëel bedrijfseconomisch doel lijkt te dienen', op 'ongebruikelijke betalingen in contanten, aankopen tegen cheques aan toonder of overboekingen naar nummerrekeningen' of op 'ongebruikelijke transacties met vennootschappen in belastingparadijzen'. Niet zelden bewandelt de cliënt een omweg die alleen maar extra kos-

ten met zich meebrengt. Dat zou niet alleen de accountants, maar ook de advocaat te denken kunnen geven.

Aan de andere kant zouden voorstanders duidelijk moeten maken in welke gevallen de meldingsplicht helpt. De pogingen van schrijver dezes om overtuigende voorbeelden op te tekenen uit de mond van een justitiewoordvoerder en het hoofd van het Meldpunt Ongebruikelijke Transacties zijn jammerlijk gestrand. Daarom behelpen we ons met het meest recente jaarverslag van het Meldpunt. Daarin staat onder het kopje 'tuchtrechtelijke interventies' het geval van 'Freek' die met 100.000 Franse franken naar een bank gaat en een fax laat zien van zijn advocaat, waarop deze bevestigt dat het gaat om diens honorarium.

Uit de cijfers in het verslag blijkt dat financiële instellingen in 2000 47.870 meldingen hebben gedaan. Het MOT geeft

slechts een klein deel van de transacties als 'verdacht' door aan de fiscus of politie. De politie maakt nauwelijks gebruik van de meldingen. Tussen 1996 en 1998 hebben de meldingen tot 22 politie-onderzoeken geleid en tot negentien strafzaken. Van drie zaken was de uitslag nog niet bekend, twee zaken waren geseponeerd, één liep uit op ontslag van rechtsvervolgning en één op vrijpraak. In de twaalf overige zaken heeft de rechter straffen opgelegd, die variëren van dienstverlening tot negen jaar cel respectievelijk boetes van 40.000 tot 375.000 gulden. In drie zaken heeft de rechter voor 7,4, 33 respectievelijk 73,5 miljoen gulden aan wederrechtelijk verkregen vermogen ontnomen, terwijl bovendien 4 ton respectievelijk 20 miljoen in beslag werd genomen.

Hoewel gegevens over het fiscale vervolgtraject ontbreken, wekt het jaarverslag de indruk dat vooral de fiscus baat heeft bij de meldingsplicht. Dat de meldplicht grote betekenis zal hebben voor terrorismebestrijding is niet erg aannemelijk. n

Zie voor de diverse stukken: BalieNet Nieuws, onder 'Regeling meldplicht wittassen is 'vaag'